

УДК 7.071.1: (477.85)19/20

Стребкова І.В.

ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет ім. В. Стефаника»

ПРОВІДНІ ХУДОЖНИКИ ВИЖНИЧЧИНИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Стребкова І.В. Провідні художники Вишниччини кінця ХХ – початку ХХІ століття. Стаття розкриває цілісну картину образотворчого життя Вишниччини кінця ХХ – початку ХХІ століття. Зроблено аналіз творчості провідних майстрів станкового малярства, охарактеризовано індивідуальні особливості живописців, що відобразилися у творах і сюжетних лініях картин. Краєвидні мотиви, в яких чітко виявлено відмову від штучності сучасного середовища. Проаналізувавши переважну більшість картин, варто виокремити зображення місцевих пейзажів, в яких нерідко відбиваються етнографічні зацікавлення художників. Характеризуючи у загальному творчість живописців, варто зауважити та виокремити спільні і притаманні їм риси – сміливість манери виконання і яскравий насичений колорит, колористичну цілісність полотен, вміння відтворювати ландшафтний мотив, збагачуючи його емоційно передаючи свої переживання на полотні. У статті підкреслено, що художники, децю спрощуючи реальність, досягають більшого ефекту значущості художнього образу, цілісності зображення, досягаючи таким чином ясності сприйняття. Розкрито роль творчості митців у загальній картині образотворчого життя краю.

Ключові слова: Буковина, Вишниччина, образотворче мистецтво, пейзаж, художники.

Стребкова І.В. Ведущие художники Вишниччины конца ХХ – начала ХХІ века. Статья раскрывает целостную картину изобразительного жизни Вишниччины конца ХХ – начала ХХІ века. Сделан анализ творчества ведущих мастеров станковой живописи, охарактеризованы индивидуальные особенности живописцев, что отразилось в произведениях и сюжетных линиях картин. Пейзажные мотивы, в которых четко выявлен отказ от искусственности современной среды. Проанализировав подавляющее большинство картин, можно выделить картины с изображением местных пейзажей, в которых нередко отражаются этнографические интересы художников. Характеризуя творчество живописцев в целом, стоит заметить и выделить общие черты, которые им присущи – смелость манеры исполнения и яркий насыщенный колорит,

колористическую целостность полотен и умение воспроизводить ландшафтный мотив, обогащая его эмоционально и передавая свои переживания на холсте. В статье подчеркнута, что художники, несколько упрощая реальность, достигают большего эффекта значимости художественного образа, целостности изображения, приближаясь таким образом к ясности восприятия. Раскрыта роль творчества художников в общей картине изобразительной жизни края.

Ключевые слова: Буковина, Вишниччина, изобразительное искусство, пейзаж, художники.

Strebkova I.V. Leading artists of Vyzhnytsya region late XX – early XXI centuries. The complete picture of the artistic life of the Vyzhnytsya region late XX – early XXI centuries is revealed in the article. The creative work of easel painting's leading artists is analyzed. The individual characteristics of painters are described, which was reflected in the pictures of landscape motives, in which clearly revealed the rejection of the artificiality of the modern environment. The vast majority of paintings, which reflects the ethnographic interest artists is analyzed. In general describing the work of artists we distinguish the similarities which is characterize it – courage manner of execution and bright rich color, integrity of coloristic paintings and the ability to reproduce a landscape motif, emotionally enriching passing of their experiences on canvas. The article highlights that, the reality is simplifying by the artists. The artists achieve greater effect significance of the artistic image, integrity of depiction, achieving clearness of perception. The artist's role in the art life of the region was described.

Keywords: Bucovina, Vyzhnytsia region, fine arts, landscape, artists.

Постановка проблеми. У статті піднята проблема розгляду мистецького життя Вишниччини кінця ХХ – початку ХХІ століття у контексті висвітлення творчості провідних художників образотворчого мистецтва, характеризуючи індивідуальні особливості живописців.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Робота виконується в контексті кафедральної наукової теми Прикарпатського національного університету «Мистецьке життя Вишниччини кінця ХХ – початку ХХІ століття».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відгуки про новітнє мистецтво Вишниччини знаходимо тільки на сторінках місцевої періодици. На жаль, образотворче мистецтво краю не було досі фахово вивчене й оцінене. Наявна інформація про творчість художників – це, переважно, бібліографічні [1], [6,] [7], [8], [9], газетні та журнальні видання, що не дають змоги цілісно проаналізувати роль окремих художників в розвитку та становленні мистецтва краю [2], [4], [11], [13], [16], [17].

Метою статті є узагальнення та аналіз творчості провідних художників станкового малярства та висвітлення цілісної картини образотворчого мистецтва Вишниччини досліджуваного періоду.

Виклад основного матеріалу. Період кінця ХХ – початку ХХІ століття став переломним для України. Складні політичні, економічні й соціальні процеси, безумовно, залишили свій слід і відобразилися на найтоншій сфері людської діяльності – мистецтві. Долаючи спадщину заідеалізованого тоталітарного середовища, воно переживає складний період оновлення та переосмислення цінностей.

Зокрема, лишається у минулому домінанта «творчого методу» – соцреалізм, який не просто рекомендувався митцям, а наполегливо, ледь не примусово нав'язувався. Безумовно, творчі пошуки художників в іншому руслі, м'яко кажучи, не віталися, таке мистецтво було приречене на маргінальність. Та все ж, не зважаючи на труднощі, художники знаходили компроміс, щоб не обмежувати можливості свого творчого потенціалу та мати змогу його реалізувати у незаідеалізованих жанрах – пейзажі, натюрморті, тощо.

Сьогоднішня картина образотворчого мистецтва Вишниччини яскраво відображає наслідки такого компромісу. Переважають реалістичні картини, зображення природи, натюрморти. Звісно є картини й інших жанрів і стилів, але переважна більшість – це все ж пейзажі. Живопис Вишниччини досліджуваного періоду представлений великою кількістю краєвидів із зображенням карпатських місцевостей.

Характерною ознакою творчості митців регіону є вплив автохтонного народного мистецтва, взагалі етнічних традицій краю. В той же час тривають прогресивні процеси у плані експериментаторства: прагнучи знайти своє, художники поєднують особливості різних стилів і жанрів, інколи кардинально міняють власне творче обличчя, прагнуть увібрати в себе нові мистецькі традиції. Можливо, образотворче мистецтво краю й перебуває на провінційному рівні, та все ж воно посідає своє місце у мистецькій спадщині країни.

Оцінюючи загальну картину мистецтва даного періоду, варто зазначити, що образотворче мистецтво Вишниччини кінця ХХ століття через відсутність місцевої мистецької школи (адже, єдиним мистецьким закладом на теренах краю був і залишається Вишницький коледж прикладного мистецтва).

Втім, у Вишницькому технікумі викладав живопис і рисунок [3: 21.] Яків Омелянович Очеретько – відомий український живописець, який протягом 15-ти річного періоду 1950-х – 60-х роках виховав добру плеяду художників. Серед його учнів були Е. Жуковський та В. Жаворонков, які на теренах краю продовжували творчий шлях.

Творчість Вишницьких художників залишається мало дослідженою та не розкритою, хоча вона є невід'ємною складовою художньо-культурної спадщини краю. До авторитетних митців осередку належать члени Спілки художників України, які, поєднуючи творчість із викладанням живопису,

виховують нові генерації митців. Серед них Е. Жуковський, В. Жаворонков, В. Косович, В. Воронюк.

Висвітлюючи творчість Вишницьких живописців не можливо не згадати яскравого експериментатора Темістокля Вірсту, відомого французького художника, родом із Буковини, почесного академіка Національної академії мистецтв України (2004 р.). Він народився у селі Іспас на Вишниччині (1923 р.). Починаючи з 1960-х років, Т. Вірста створює пластичну культуру «нефігуративізму». Малярство Вірсти демонструє високі технічні можливості, багату мистецьку палітру, метафоризм мислення та постійні пошуки в галузі форми. Автор численних абстрактних композицій («Повернення до початків», «Наша земля» та ін.), що відзначаються яскравим колоритом і виконані у імпресіоністичній манері з характерним паризьким колоризмом [14: 8].

Працюючи в різноманітних жанрах, митці Вишниччини все ж тяжіють до пейзажу, міського краєвиду.

Не відходячи від реалістичних засад, оригінальне власне світосприйняття втілює у своїх творах Едуард Жуковський (1935–2000 рр.). Аналізуючи його мистецький спадок (понад 1000 робіт) у галузі станкової графіки, відзначимо, що автор віддавав перевагу пейзажу та портрету, експериментуючи з техніками виконання, якими досконало володів. Переважна кількість робіт – у техніці акварелі: «Похмурий день», «Стара Вишниця», «Каміння на Черемоші», «Бабин Яр», «Сплави на Черемоші» [12: 5], серед робіт присутні портрети та численні замальовки, начерки регіональних пейзажів та місцевих жителів.

Жанрово-побутовий мотив, внесений в архітектурний пейзаж, характерний для ряду краєвидів («Собор Св. Юра», «Старе місто» та ін.), доповнений побутовими деталями, які вражають правдивістю й етнографічною точністю. Так у пейзажі «Стара Вишниця» (1964 р.) зображено панораму міста, яка із плином часу стала історичним зображенням. Детально промальовано будинки центральної вулиці та площі, передаючи тогочасний колорит і настрої художника. Завдяки техніці акварелі, в якій виконана картина, художник передав повітряну легкість зображення, яка не «давить» на глядача громіздкістю архітектурного пейзажу. Близько двох сотень акварелей дають підстави виокремити побутові деталі, цікаві за своєю правдивістю й етнографічною характерністю, які вносять щось нове у його акварелі.

Другом, однокурсником, а в подальшому й колегою по творчому цеху для Едуарда Федоровича став Валерій Жаворонков (нар. 1940 р.), якого часто називають «маестро карпатського живопису». Член національної Спілки художників України (1971 р.), член Спілки дизайнерів України та Заслужений працівник культури України (2006 р.), Валерій Жаворонков – успішний художник-графік, автор герба міста Вишниці, герба та прапора Вишницького

району [5]. Мистецька спадщина митця багата роботами різного плану, та найбільше – пейзажів місцевих краєвидів різних пір року, виконаних у декоративному живописі: «Гамованка», «Після дощу», «Захід сонця», «Весняний мотив» та інші. Цікавими є роботи, де автор тонко зображує співвідношення ландшафтних мотивів із жанрово-побутовими сценами у пейзажах: «Замало», «Обід лісорубів», «На току», «Суперники», «Гуцульське весілля», так само, як і в графічних серіях: «Буковина трудова», «Майстри».

Досить плідно працює живописець Віталій Косович (1939 р.), член Спілки художників України (2010 р.). Пише він у жанрі олійного і акварельного живопису. В картинах чітко простежується авторський почерк, для якого характерні широкі мазки пензлем або мастихіном насичених кольорів, які передають цікаву гру світла та тіней декоративного рішення фактури, що утворилась. Характерною для робіт художника є техніка «імпасто» (застосування густого накладення фарб, часто змішуваних прямо на полотні). Автор використовує чисті спектральні кольори, які вже у візуальному поєднанні дають відповідний ефект. Пейзажі: «Черемош», «Карпатський гімн», «Полонини», «Восени», «Дорога до гір», «Хата» та інші, всього у колекції автора близько 500 робіт. Автор численних картин із зображенням гуцульського життя, переважно – танців, які він експресивно передає на полотні, динамічно та яскраво зображуючи народний колорит, часто на грані імпрізації та творчого пошуку (роботи «Смерчина», «Горянка»).

Має Віталій Якович і вражаючу кількість учнів і послідовників, серед яких виділяється Володимир Воронюк (1961 р.), член Спілки художників України (1997 р.), автор олійних картин і акварелей. Український живописець є лауреатом багатьох міжнародних конкурсів. В 2000 році в місті Люксембург отримав першу премію на фестивалі Леліген-2000, де представляють роботи багато художників різних напрямків та шкіл [15: 181]. Він перейняв від свого вчителя експресивну манеру письма, Володимир Анатолійович, як і В. Косович, використовує яскраві насичені кольори, проте його кольорова гамма складніша, більш пастельна на відміну від учителя, у манері «імпасто» він ставить яскраві мазки з кольором так, що тільки на відстані вони візуально змішуються, утворюючи новий колір. Така переконливо багата фактура та своєрідність рішення кольорової плями щонайменше викликає подив у глядача. На Вишниччині його вже давно називають «Буковинським послом живопису», оскільки він знайомить глядачів закордону із буковинськими пейзажами, архітектурою, передаючи цю красу крізь призму свого бачення. Вражає географія персональних виставок художника: Геель (Бельгія) 1993 р., Нью-Йорк (США) 1997 р., Клерво (Люксембург) 1997 р., Торонто (Канада) 1998 р., Сідней (Австралія) 2000 р., Нью-Йорк (США) 2010

р., Чикаго (США) 2012 р. і тільки декілька на рідній Україні: Коломия 2011 р., Вінниця 2012 р. та Чернівці 2013 р. [10: 18].

Творчість Володимира Воронюка не спотворена ідеологічними обмеженнями та сюжетами. Завдяки активній участі в різноманітних пленерах та виставках, що проводяться за межами України, автор динамічно збагачує свій творчий досвід, стає відомим за кордоном. Щоразу повертаючись з-за кордону, пан Володимир привозить цілу низку пейзажів і замальовок, австралійських, канадських, бельгійських та інших. Творчий доробок автора – близько 1000 станкових робіт. Серед них – натюрморти «Троянди», «Вільха», «Ранок», пейзажі «Над Черемошем», «Осінь в Карпатах», «Виженка», «Річка Виженка», «Вишниця», «Серед снігів» та багато інших.

Висновки. Аналіз творчості художників Вишниччини досліджуваного періоду доводить, що провінційне мистецтво розвивається, чекаючи слушного часу, щоб заявити про себе. Долаючи наслідки компромісу між насадженими правилами у мистецтві та виявом власного творчого бачення, мистецька картина Вишниччини все ж вирізняється індивідуальністю живописців. В першу чергу – це колір. У творчості досліджених художників також чітко простежуються пошуки шляхів більш змістовного пізнання, романтичне поєднання духовного стану людини з природою. Одну із головних ролей відіграло географічне розташування осередку, що відобразилося у творах і сюжетних лініях картин, у яких чітко виявлено відмову від штучності сучасного середовища. Переважна більшість картин зображує місцеві пейзажі, в яких нерідко відбиваються етнографічні зацікавлення художників, проте вони не переважають над пейзажним тлом.

Характеризуючи у загальному творчість живописців, варто зауважити та виокремити спільні риси, які їм притаманні та які перш за все, привертають нашу увагу. Це – сміливість манери виконання та яскравий насичений колорит, колористична цілісність полотен і вміння відтворювати ландшафтний мотив, збагачуючи його емоційно передаючи свої переживання на полотні. Можна підкреслити, що художники, дещо спрощуючи реальність, досягають більшого ефекту значущості художнього образу, цілісності зображення, досягаючи таким чином ясності сприйняття.

Частина митців, прагнучи мистецького самовираження, знаходиться в постійному творчому експерименті, шукаючи нові теми і засоби, вони працюють у різних живописних і графічних техніках, беруть активну участь у мистецькому житті Вишниччии.

Подальший напрямок дослідження передбачає поглиблене та конкретне вивчення окремих напрямів мистецького життя досліджуваного осередку даного періоду.

Література:

1. Видатні діячі культури та мистецтв Буковини (Бібліографічний довідник). Ч. 1 / за ред. М. М. Довгань – Чернівці: Книги – ХХІ, 2010. – Вип. 1. – 312 с.
2. Гришин-Грищук І. Портрет художника на тлі буденності його творів / І. Гришин-Грищук // Вижницькі обрії – № 45-46. – 4 червня. – 1999. – С. 5.
3. Дело по наблюдению за деятельностью Вижницкого училища художественно-промышленного искусства за 1950 год. Черновицкий облотдел по делам искусства г.Черновцы. // Фонди ДАЧО. – Р.-16. – Оп.-3. – Ар.-115. – 21 л.
4. Джуран В. Віталій Косович: скромність. Ця сестриця давно залишилась у сторіччях минулих / В. Джуран // Голос краю: Німчич, 2006. – №1. – С. 136–138.
5. Жаворонков Валерій Павлович [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Жаворонков_Валерій_Павлович 23.03.2013 р.
6. Іванюк М. Літературно-мистецька Вижниччина. Частина 1 / М. Іванюк. – Вижниця: Черемош, 1992. – 32 с.
7. Іванюк М. Літературно-мистецька Вижниччина. Частина 2 / М. Іванюк. – Вижниця: Черемош, 1995. – 44 с.
8. Іванюк М. Літературно-мистецька Вижниччина. Частина 3 / М. Іванюк. – Вижниця: Черемош, 1998. – 68 с.
9. Іванюк М. Літературно-мистецька Вижниччина: Бібліографічний довідник / М. Іванюк. – Вижниця: Черемош, 2001. – 220 с. – С. 62.
10. Із Вижниці – до всього світу. Візитка професіонала // Українська культура. – 2004. – № 11. – С. 18.
11. Кибіч Я. Творець – людина, а чарує світ: [виставка творів художника Е. Жуковського у Вижницькому коледжі прикладного мистецтва] / Я. Кибіч // Вижницькі обрії. – 2008. – 31 жовтня – № 45. – С.
12. Кириляк С. Вижниця очима художників / С. Кириляк // Вижницькі обрії. – № 26. – 29 червня. – 2012. – С. 5.
13. Малиш О. Вижницький живопис / О. Малиш // Вижницькі Обрії. – 2011. – № 12. – С. 3.
14. Федорук О. Українець з Монпарнасу / О. Федорук // День – 2011. – № 158. – С. 8.
15. Черкач Н. Вижницький літопис / Н. Черкач – Чернівці: Місто, 2003. – 224 с. – С. 181.
16. Чечул А. Вижницькі мотиви очима художника / А. Чечул // Вижницькі Обрії. – 2011. – № 13. – С. 3.
17. Яківчук А. Мовою пензля і різця / А. Яківчук. – Чернівці: Прут, 1993. – 43 с.